

יחידת הוראה בנושא קהלי תקשורת

כתבה: מירי גרין

קהל יעד: תלמידי כיתה יא – יב

משך השיעור – 2 שיעורים (ובנוסף זמן עבודה בבית)

ההקשר התיאורטי: קהלים בחברה הדמוקרטית, עמוד 143 - 145

מטרות אופרטיביות:

1. התלמידים יכירו המושג קהל וקהלי תקשורת
2. התלמידים יבחינו בין סוגי הקהל השונים: קהל סביל, קהל קשוב, קהל מופעל וקהל פעיל
3. התלמידים יכירו את הגורמים המשפיעים על התנהגות/ סוג הקהל
4. התלמידים יכירו בחשיבותם של קשרים בינאישיים כגורמים מתווכים בהשפעות התקשורת
5. התלמידים יכירו את המרחבים הדיגיטאליים הנפוצים כיום בעידן המודרני.
6. התלמידים יבינו את הקשר בין חופש הביטוי ואקטיביזם חברתי.

מטרות חברתיות:

1. התלמידים ישתפו פעולה בשיח חברתי בנושאים אקטואליים
2. התלמידים ילמדו לקשר את נושאי הלימוד לעולמם (עקרון הרלוונטיות)
3. התלמידים יתייחסו בכבוד זה לזה ויהיו קשובים זה לזה.

מושגים נלמדים:

קהלי תקשורת – חופש הביטוי, קהל, קהל סביל, קהל קשוב, קהל מופעל, קהל פעיל.

ביבליוגרפיה:

לוין, ד. חסיד-לוי, מ. (2020). מתקשרים – ספר לימוד בתקשורת לחטיבה העליונה. הוצאת כנרת

תחילת שיעור – 5 דקות

פעילות פתיחה (15 דקות)

טרם הפעילות על המורה לשאול את התלמידים מה הם יודעים על ההפגנות כנגד ראש הממשלה בנימין נתניהו. להשלים להם מידע, להציג בפניהם כתבות ותגובות משני צידי המפה הפוליטית ודעות מגוונות וזאת על מנת לאפשר לכל התלמידים להתחבר אל הנושא.

בהקשר לנושא על כל תלמיד להציג איזו מן התמונות במצגת מאפיינת אותו במיוחד ולהסביר למה בחר בה. לאפשר להם לפנות אחד לשני, כדי שיווצר דיון בכיתה על הסיבות לבחירה.

המורה מסכמת את התגובות, משקפת להם תמונת מצב על פי מספר הילדים שבחרו בכל אחת מן התמונות ומבקשת לשער מה היתה מטרת התרגיל.

לאחר דיון במטרת התרגיל המורה מסבירה שכל אחת מהתמונות מייצגת סוג של קהל אזרחי ואופן ההתנהלות שלו במקרים שונים, התרגיל המסוים עסק בדרכם של בני הנוער להתמודד עם הסוגיה של הפגנות כנגד ראש הממשלה.

פעילות – מימוש הזכות לחופש הביטוי (20 דקות)

בשלב הבא מעלים שאלה לדיון: האם אנחנו משתמשים בזכותנו לחופש הביטוי. יש ליצור דיון בין התלמידים ולנסות לעודד אותם לחזק את טיעוניהם עם דוגמאות.

המסקנה תהיה שגם אם אנחנו נהנים מהזכות לחופש הביטוי, אנחנו לא משתמשים בה בצורה מיטבית.

לאחר שהדיון מוצה מציגים לתלמידים מספר היגדים בנושאים חברתיים/ציבוריים/מדיניים ושואלים כיצד היו מגיבים לכל סיטואציה כזאת וכמובן מבקשים לנמק את הבחירה שלהם.

על המורה לסכם את התשובות ולשאול מה משותף לתלמידים שבחרו לפעול בדרך דומה...

מתוך התשובות הללו, המורה תגיע למסקנה הרלוונטית לכיתה שלה ותציג אותה בכיתה.

ותסכם - גם בחברה בה מעוגן חופש הביטוי בחקיקה ובהסדרים פורמליים, עדיין הרבה תלוי בתרבות ובהרגלים של קהלי המדיה. יש לבחון האם הציבור אכן עושה שימוש בערוצים השונים שעומדים לרשותו כדי לבטא דעותיו ואף לנצלם לשם השתתפות פוליטית כפי שמצופה מאזרח בחברה דמוקרטית.

הבעיה ממתקדת בפער הנובע בין יכולתו של הקהל לפעול באופן עצמאי ואקטיבי לבין מגבלות שונות כמו זמן, עניין, סביבה חברתית (חשש להחרמה או בידוד חברתי כי לא פעל לפי הקודים החברתיים) ועוד.

למורה: יש לכוון לניהול של דיון פורה בנושא ולאפשר לתלמידים להגיע בעצמם לכמה שיותר מסקנות בנוגע לסיבות לכך שאינם משתמשים כנדרש בזכותם ובחובתם לחופש ביטוי והסיבות לכך

שיעור שני - קהלי תקשורת ומידת מעורבותם התקשורתית כאזרחים:

פתיח - הזכות לחופש הביטוי היא נגזרת של היותנו מדינה דמוקרטית, אך השימוש בזכות זאת הוא נגזרת של הרצון שלנו לפעול. בהקשר זה נכיר את ארבעת סוגי הקהלים והאופן בו הם נוהגים בהקשרים חברתיים אזרחיים.

קהל - קבוצה של מאזינים/צופים/קוראים שמתאסף סביב נושא חברתי משותף. הקבוצה אינה קבועה בהכרח

קהל מתחלק לארבעה סוגים: (לפרט ולהדגים כל סוג של קהל, ניתן להציג כתבות רלוונטיות המאפיינות קהל למשל כתבה על זוג שהכיר בהפגנה, כתבה על אחוז מצביעים נמוך, כתבה על הגידול ברווחי הקניונים ביום הבחירות וכו')

קהל סביל - כזה שלא מתעניין בנושא ולא משתתף בדיון בו אלא אם כן הוא מחוייב לכך. דוגמה: הצבעה בבחירות

קהל קשוב - מתעניין אבל לא משתתף. עוקבים אחרי הנושא באמצעות אמצעי התקשורת

קהל מופעל - הקבוצה הזו נגררת לפעילות גם אם לא תתעניין בנושא

קהל פעיל - קבוצה זו גם מתעניינת וגם משתתפת בנושא. לדוגמה - פעילים חברתיים בנושאים שונים כמו טבעונות.

שאלה לכיתה: מה הגורמים המשפיעים על התנהגות הקהל/סוג הקהל

מבנה חברתי:

1. השכלה, הכנסה, מגדר, מגורים
2. זמן פנאי, כמה זמינים להשתתף, נסיבות אישיות, השפעת החברה הסובבת
3. מטרה שבגינה צורכים את המידע התקשורתי: להירגע, להתעדכן, צרכים חברתיים

מבנה מוסד התקשורת: אופי התכנים וזמינות המדיום

מזכירים לילדים את השיעור הקודם - שואלים אותם לאיזה סוג של קהל הם שייכים על פי התמונה שבחרו והאם הם היו רוצים לשנות את בחירתם כעת.

עבודת כיתה : לצאת לרחוב או להיכנס לנטפליקס

המטרה – להציג את הרציונל של כל קבוצת יעד, התלמידים ידרשו לחשוב על הסיבות העומדות מאחורי הבחירה להיות חלק מסוג מסוים של קהל ולפעול בצורה אקטיבית לשכנע בנכונות טיעוניהם.

- התלמידים יתחלקו לארבע קבוצות, כל קבוצה תייצג סוג אחד של קהל (פעיל, מופעל, קשוב וסביל).
- ההקשר – ההפגנות בבלפור - בעד ונגד.
- התלמידים יכינו טיעונים שייסעו להם לשכנע את שאר הקבוצות בנכונות הדרך שלהם. (כלומר – קבוצת הקהל הפעיל ינסו להסביר למה חשוב להשמיע קול וליצור שינוי, הקהל הסביל יסביר למה עדיף להישאר בבית וכו')

או:

הערכה חלופית עבודה קבוצתית: הדברים החשובים באמת...

כל אחד יכול להיות פעיל חברתית במקרים מסוימים או אדיש במקרים אחרים. בואו נבדוק מה מניע אתכם לפעולה ומה גורם לכם להישאר מול הנטפליקס או הפורטנייט

1. כל תלמיד יכין רשימה של נושאים וליד כל נושא יכתוב לאיזה סוג קהל הוא שייך בהקשר לאותו נושא
2. כל הנושאים שהתלמידים בחרו תחת הרובד של קהל פעיל יכתבו על הלוח.
3. הכיתה תחולק לקבוצות (מספר הילדים בכל קבוצה לבחירת המורה)
4. כל תלמיד ינסה לשכנע את חברי קבוצתו להצטרף אליו לפעילות הקשורה לנושא שהוא בחר תחת הקטגוריה של קהל פעיל.
4. כל קבוצה תבחר נושא אחד ותכין סביבו עבודת חקר וקמפיין להעלאת מודעות לנושא.

ניתן להמשיך ולהריץ את הקמפיין בבית הספר ולראות עד לאן התלמידים יכולים להגיע איתו.

בסוף התהליך אפשר לבדוק איתם שוב – לאיזו תמונה הם מתחברים יותר....

בהצלחה